

Asia: VN/27452/2020-OM-548

Lausuntopyyntö julkisuuslain 24 §:n salassapitoperusteiden soveltamiseen liittyvistä keskeisistä haasteista ja lainsäädännön kehittämistarpeista

Lausunnonantajan lausunto

Nykyisten julkisuuslain 24 §:n salassapitoperusteiden kehittämistarpeet? Puuttuuko nykyisistä salassapitosäännöksistä jotain olennaista?

Julkisuuslain salassapitoperusteet ovat suhteellisen yleiseksi kirjoitettuja, joten ne voivat aiheuttaa tulkintaongelmia. Koska Suomen turvallisuusympäristöön on kohdistunut viime aikoina perustavanlaatuisia muutoksia, olisi julkisuuslain salassapitoperusteita päivitettäessä erityisen tärkeää kiinnittää huomiota julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 7 ja 8 kohtaan. Olisi aiheellista kiinnittää huomiota varsinkin rakennusten, tieto- ja viestintäjärjestelmien turvajärjestelyjä/tietoturvaa koskevien asiakirjojen sekä onnettomuuksiin tai poikkeusoloihin varautumista liittyvien asiakirjojen julkisuuteen. Hyvil Oy kiinnittää huomiota siihen, tulisiko laajentaa tulkintaa, mitkä asiakirjat/tiedot kuuluvat näihin kategorioihin tai pitäisikö tarkastella uudelleen nykypäivän tietojen valossa, mitä uusia käsitteitä näihin lainkohtiin tulisi lisätä, jotta varmasti kaikki turvallisuuden ja varautumisen kannalta olennainen tieto saataisiin sisällyttämään salassapitoperusteisiin.

Muuttuneen turvallisuustilanteen vuoksi sekä Ukrainan sodasta koottujen uhkatietojen perusteella on pidettävä välttämättömänä hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevien kiireellisten hälytysluontoisten tehtävien resurssitietojen salaamista. Kyseeseen tulee ainakin pelastustoimen henkilövahvuudet, henkilövahvuuksien sijoittuminen, erikoiskalusto sekä karttapohjainen saavutettavuustieto sekä vastaavat tiedot ensihoitopalveluja koskien. Lisäksi väestönsuojeluun liittyvät järjestelmät, henkilövahvuudet ja organisaatiorakenne tulee salata väestönsuojelun järjestelyjen suojaamiseksi.

Jos julkisuuslain soveltamisalaa muutettaisiin mietinnössä ehdotetulla tavalla (Oikeusministeriön julkaisuja 2023:32, lakiehdotuksen 5 §), millaisia muutoksia tämä edellyttäisi salassapitoperusteisiin?

Julkisuuslain muutosehdotuksessa todetaan, että myös julkisyhteisöjen sidosyksiköiden (in house) toiminta ja valtion erityistehtävyhtiöiden toiminta kuuluisi julkisuuslain soveltamisalaan siltä osin kuin kyse ei ole kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuvasta taloudellisesta toiminnasta.

Hyvil Oy kiinnittää huomiota siihen, että useiden hyvinvointialueiden ICT-ratkaisut (tuki-, ylläpito ja kehityspalvelut) toteutetaan omistajillensa palveluita tuottavan in-house -yhtiön kautta. Tällöin julkisuuslain soveltamisalan piiriin voisi mahdollisesti tulla tieto- ja viestintäjärjestelmien turvallisuuteen/tietoturvaan liittyviä tietoja/dokumentteja. Tällaisen tiedon päätyminen ulkopuolisten tietoon voi aiheuttaa turvallisuusriskin. Näin ollen olisi hyvä kiinnittää huomiota, tulisiko julkisuuslain laajennus koskea myös tällaisia yrityksiä. Jos näin päätetään tehdä, olisi erityisen tärkeää salassapitoperusteissa tarkasti määritellä, missä määrin näitä tietoja voidaan pitää julkisina tai salaisina.

Oletteko tunnistaneet tietojen tai asiakirjojen salassapitoa koskevaa erityislainsäädäntöä, joka on ristiriidassa julkisuuslain salassapitosäännösten kanssa? Jos julkisuuslain soveltamisalaa muutettaisiin mietinnössä ehdotetulla tavalla (Oikeusministeriön julkaisuja 2023:32, lakiehdotuksen 5 §), aiheutuisiko soveltamisalan muutoksesta konkreettisia ristiriitoja nykyisen erityislainsäädännön kanssa tai tarvetta tarkentaa erityislainsäädäntöä?

Julkisuuslain ja tietosuoja-asetuksen suhdetta voi olla tarpeen selkeyttää, koska näiden soveltamisessa on aiheutunut epäselvyyksiä. Käsitteiden yhdenmukaistaminen (esim. erityiset henkilötietoryhmät).

Muuta

Hyvinvointialueet joutuvat nykyisin jatkuvien kiusantahtoisten tietopyyntöjen kohteeksi. Yksi ja sama henkilö voi lähettää useamman tietopyynnön viikon jokaisena päivänä. Tilanne muuttuu kestäättömäksi resurssien osalta, jos tällaisia henkilöitä on samanaikaisesti useita. Tämä ongelma voi pahentua entisestään tulevaisuudessa, jos kiusantahtoisia tietopyyntöjä tehtailevat kansalaiset oivaltavat valjastaa tekoälyn käyttöönsä tietopyyntöjä lähettäessään. Näin ollen Hyvil Oy haluaakin kiinnittää huomiota tällaisen tulevaisuudessa mahdollisesti kasvavan ongelman ratkaisemiseen jo ennakolta lainsäädännöllisin toimenpitein.

Rasmus Rantanen
Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy